

Aan: De gemeenteraad

Afzender: Het college van B&W

Datum: 20 januari 2026

Onderwerp: Nadere informatie raadsbijeenkomst thema energietransitie 3 februari 2026

Inleiding

Op 3 februari 2026 vindt een informatieve bijeenkomst plaats over de stand van zaken van de energietransitie op Schiermonnikoog. We geven graag een toelichting op de volgende onderwerpen:

- de Proeftuin Aardgasvrij Eiland
- de Regiodeal Waddeneilanden, m.b.t. de programmalijn duurzame energie
- het programma voor 2026
- enkele bouwstenen waar aan gewerkt wordt

Hierbij ontvangt u ter voorbereiding alvast een korte toelichting op deze onderwerpen.

Proeftuin Aardgasvrij Eiland: stand van zaken

Begin januari heeft u een raadsbrief ontvangen over de voortgang(rapportage) en stand van zaken van het project Aardgasvrij-Eiland.

Regiodeal Waddeneilanden: stand van zaken duurzame energie

De Regiodeal Waddeneilanden is een samenwerking tussen de vijf eilandgemeenten, het Rijk, provincie Fryslân en provincie Noord-Holland. Het doel is om de Waddeneilanden mooier, sterker en leefbaarder te maken door samen te investeren in projecten op het gebied van woningbouw, onderwijs, ondernemerschap, bereikbaarheid, circulaire economie en duurzame energie.

Vanuit de programmalijn duurzame energie worden de volgende projecten opgepakt:

- Duurzame eilander voorzieningen: In dit project wordt op elk eiland een ander type Energy Management Systeem (EMS) uitgetest voor een maatschappelijke voorziening. Deze systemen bieden inzicht in energieverbruik, voorkomen verspilling en maken het mogelijk om installaties efficiënt en slim aan te sturen. Voor Schiermonnikoog verkennen we als voorkeurslocatie de jachthaven om een EMS in te zetten.
- Verduurzamen recreatiewoningen: Schiermonnikoog kent meer recreatiewoningen dan permanente woningen. Recreatiewoningen hebben een ander energieverbruik, eigenaren wonen veelal op afstand en reguliere subsidieregelingen zijn niet van toepassing. Oftewel, dit vergt een eigen aanpak. Vanuit de Regiodeal wordt een plan van aanpak voor verduurzaming opgesteld. Via een digitale tool (Smart Twin) werken we een aanpak uit om eigenaren aan te zetten tot het nemen van de eerste stappen. Ook we breiden ons aanbod van Wat-is-wijs-adviezen uit voor deze doelgroep.
- Duurzame Waddendorpen: Op de eilanden bevinden zich veel oudere, karakteristieke panden, waarvan een deel binnen beschermde dorpsgezichten ligt. Voor de eigenaren is verduurzaming vaak extra complex: niet alleen zijn de kosten doorgaans hoger, ook de geldende wet- en regelgeving maakt het proces ingewikkeld. De invulling van dit project moet nog opgestart worden.

- Eilander energiedienstenorganisatie: dit project richt zich op het onderzoeken van de haalbaarheid, wensen en de uitdagingen bij het eventueel opzetten van een lokaal of regionaal warmtebedrijf voor de Waddeneilanden.
- Slimme eilander energiesystemen: vanuit dit project wordt gekeken naar een monitoring- en forecastingstelsel tbv een robuust en stabiel energiesysteem. Daarnaast is er ruimte op elk eiland voor een innovatief energie-opwek project.

Programma voor 2026: wat gaan we doen

Dit jaar wordt nieuw beleid opgesteld. Participatie is hierbij een belangrijk onderdeel, evenals afstemming en integratie met de nog te ontwikkelen omgevingsvisie.

- Warmteprogramma (vast te stellen door het college)
Het Warmteprogramma is een actualisatie van de Transitievisie Warmte. Er worden (voorlopige) techniekekeuzes gemaakt als alternatief voor aardgas en er wordt een fasering gegeven voor de uitvoering. Het Warmteprogramma is een verplichting, de deadline is onlangs opgeschoven naar eind 2027. Met de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) kan de gemeente in het warmteprogramma buurten aanwijzen die in een bepaald jaar verplicht van het (aard)gas af moeten. Deze aanwijzing moet een redelijke termijn voor overgang bevatten (richtlijn 8 jaar) en wordt dan verwerkt in het omgevingsplan.
- Energievisie (vast te stellen door de gemeenteraad)
Met de Energievisie herijken we onze doelen en ambities op energiegebied. We brengen de verwachte energievraag in beeld en een visie op hoe we hier aan kunnen voldoen. We gaan in op actuele vraagstukken zoals netcongestie. Hoe ontwikkelen we de opwek van duurzame energie, welke kaders geven we hiervoor mee? Waar liggen verdere besparingsmogelijkheden? Hoe zorgen we dat iedereen mee kan doen in de energietransitie? Eerste inhoudelijke stap is gezet met de systeemanalyse (Ekwadraat).
- Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2026-2030 (vast te stellen door de gemeenteraad)
Dit betreft een actualisatie van het huidige uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2022-2026. Insteek is een integraal programma waarbij we duurzaamheid breed interpreteren, dus naast de energietransitie ook gericht op een schone watervoorziening, circulaire economie, aandacht voor biodiversiteit et cetera. Dit koppelen we aan concrete projecten en werkzaamheden voor de komende vier jaar, inclusief begroting.

Bouwstenen

Tenslotte benoemen we nog enkele andere projecten waaraan gewerkt wordt. Hiermee worden bestaande opgaven concreet opgepakt of bouwstenen voorbereid voor nieuw beleid.

- Technische analyse alternatieven voor aardgas (BDH-rapport)
Ter voorbereiding op het warmteprogramma is onderzoek gedaan naar de technische alternatieven voor aardgas op Schiermonnikoog. Hierbij zijn zowel collectieve als individuele oplossingen geanalyseerd op technische, financiële en ruimtelijke haalbaarheid, inclusief hun effect op het elektriciteitsnet en geluidsrisico's.
- Uitvoering actieplan netcongestie
 - Liander: de komende jaren worden er diverse werkzaamheden uitgevoerd door Liander om meer capaciteit op Schiermonnikoog te krijgen: aanleg van een 'backbone' in het middenspanningsnet (2026), vervanging van het regelstation op Schiermonnikoog (2028), vervanging onderstation in Dokkum (2031-2032).
 - Energiehubregisseur: deze regisseur is net gestart. Hij brengt de netcongestie op het eiland inzichtelijk, werkt mogelijke oplossingen met de grootverbruikers en de netbeheerder uit. Dit zowel voor de korte termijn (laaghangend fruit), als voor de langere termijn (richting een slim energiesysteem).
 - Batterijbeleid: we zijn gestart met het opstellen van beleid tbv zorgvuldige opslag van energie in zowel het landschap als het energiesysteem.
- Soortenmanagementplan
Voor het eiland is een Soortenmanagementplan (SMP) in voorbereiding. Dit plan maakt het mogelijk om woningen en gebouwen te isoleren en verduurzamen zonder schade aan beschermde diersoorten zoals vleermuizen, zwaluwen en huismussen. Dankzij het plan is aanvullend ecologisch onderzoek bij bepaalde (isolatie) werkzaamheden niet meer nodig. Voordelen zijn een gebiedsgerichte aanpak, ontzorgen van initiatiefnemers en een ecologische plus. Het is een essentiële bouwsteen bij het isoleren van gebouwen (en dus energiebesparing).